

tingen, genom dess stadsfullmäktige användas på sätt lämpligt finnes till samma ändamål eller till inskränkning och förhindrande af starka dryckers bruk och missbruk.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1883.

J. Jonasson,
Gullaboås.

N:o 41.

Af Herr Axel Key: Om anslag till uppförande och inredande för Riksmusei räkning af en särskild preparations- och macerationsbyggnad vid Lilla Värtan.

Vid det under Kongl. Vetenskapsakademiens vård stående Naturhistoriska riksmuseum förefinnes ett i hög grad kämbart, år från år stegradt behof af att ega en, utom den egentliga stadens område förlagd, särskild preparations- och macerationslokal, hvarest större, för museum förvärfvade djurkroppar och djurskinn kunde skeletteras och uppstoppas. Arbetet härmed har, för så vidt det under nuvarande förhållanden kunnat utföras, måst försiggå dels i en allt för trång och äfven i andra hänseenden olämplig, centralt inom akademiens byggnader belägen lokal, dels i det fria, på akademiens af museer, arbetsrum och

boställslägenheter omgifna gård, på hvilken dessutom en liflig trafik af gående ständigt eger rum.

För att åskådliggöra, huru stora olägenheter, som härmed måste vara förknippade, tillåter jag mig till en början rörande arten af de här ifrågakommande arbetena anföra följande:

När större ryggradsdjur, i synnerhet däggdjur i färskt tillstånd, komma till museum, börjar preparationen med hudens aftagande, sedan dock först gipsaftryck och mätningar af alla yttre delar blifvit tagna. De viktigaste inelfvorna tillvaratagas dels för musei räkning, dels för att öfverlemnas åt andra vetenskapliga institutioner. Härefter börjar skeletteringsarbetet och hudens beredning. För det förstnämnda fordras först bortskaffandet af största delen af köttet, som redan under detta arbete i allmänhet börjat öfvergå till förruttelse, med utbredande af stank i omgifningen. I regeln få derefter de groft rensade benen torka i afvaktan på lämplig tid för arbetets fortsättning i samband med rengöring af andra skelett, och under denna torkningstid sprides fortfarande en vidrig lukt öfver gården. Sedermera måste emellertid benen förr eller senare macereras, och hela skelettet då undergå en förruttelseprocess genom att längre tid, vanligen månadstals ligga i vatten, som ej får ombytas. Detta sker uti stora kar i ett rum på nedra bottnen i akademiens hus, och om den stank, som dervid utvecklas, kan svårliken någon annan än den, som derom på sjelfva platsen vunnit erfarenhet, göra sig en riktig föreställning. När slutligen benen upptagas ur det ruttande vattnet för att renskrapas, måste detta sistnämnda arbete försiggå antingen i det fuktiga, mörka och för sådana arbeten synnerligen olämpliga macerationsrummet eller, om vädret så tillåter, på gården, till största obehag för de förbigående eller i närheten boende, eller ock i den en trappa upp belägna konservatorsverkstaden, hvarifrån stanken sprides till vestibulen och stora trappuppgången samt angränsande museisalar och lägenheter.

Då nu arbetet med ett större skelett fordrar en jemförelsevis lång tid, ofta månader, finner man, huru stora de obehagligheter och helsotfientliga inflytelser måste vara, som häraf föranledas. Dessa ökas ännu mer deraf, att, när det ruttna vattuet skall ur macerationskaren borttappas, detta utrinna i rännstenen utanför akademiens byggnader och förpestar omgifningen på Holländaregatan; bortskaffandet af det stinkande fastare afskrädet ökar äfven obehaget. Härtill kommer, att åskilliga skelett, såsom t. ex. af hvaldjur, innehålla så mycket fett (tran), att detta endast med tillhjälp af ångkokning kan borttagas, och det möter stor svårighet, ja, i vissa fall är det omöjligt, att utföra detta arbete i

den nuvarande macerationslokalen, men när det låter sig der utföras, ökas de ofvan angifna olägenheterna i hög grad, emedan de stinkande ångorna spridas till hela gårdsutrymmet. Det är gifvet, att alla dessa förhållanden, som ega rum inom en tätt bebyggd stadsdel och som stå i uppenbar strid mot den för hufvudstaden utfärdade sundhetsordningen, ej kunnat undgå helsovårdspolisens uppmärksamhet, och denna har äfven, sin pligt likmätigt, flera gånger uppträdt varnande och tvingande till afbrott i pågående skeletteringsarbeten, ja, enligt hvad som anföres i en Kongl. Vetenskapsakademiens underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 13 September 1882, har stadens ordningsmakt af sundhetsskäl rent af förbudt de angifna arbetenas utförande inom Riksmusei nuvarande, för dem afsedda lokal. I hvilken ställning Riksmusei vertebrat-afdelning och de personer, som hafva sig anförtrodda vården och förkofrandet af denna dyrbara statsinstitution härigenom kommit är lätt att inse.

Det är emellertid ej blott för de angifna skeletteringsarbetena, som den nuvarande preparations- och macerationslokalen är så otjenlig, den är detta i hög grad jemväl för beredningen och uppstoppningen af de större djurskinnen. Sjelfva beredningen af dessa fordrar ett arbete, om hvars beskaffenhet man kan döma efter förhållandena vid ett garfveri. Till en del medför detsamma enahanda olägenheter som skelettmacerationen, fastän i mindre grad, och lokalens läge är sålunda äfven i detta hänseende olämpligt, men den är i sig sjelf derjemte alldeles för trång och har en så otjenlig belysning, att sjelfva uppstoppningsarbetet häraf i hög grad försvåras, äfvensom det lemnar ett mindre exakt och tillfredsställande resultat, enär under för handen varande förhållanden iakttagandet af den naturliga formen af större föremål försvåras och mången detalj sålunda blifver vid uppstoppningen osäkert återgifven. Huru ofördelaktigt dessa omständigheter inverka på museets vidmakthållande, kan man bland annat sluta deraf, att museum eger, såsom Kongl. Vetenskapsakademien i ofvan angifna skrifvelse framhåller, en mängd dyrbara skinn af större däggdjur, hvilka under 30—40 år tillbaka måst förvaras hopbuntade i magasin, men hvilkas preparation och uppstoppning ej kunnat i nuvarande lokal utföras.

Då Kongl. Vetenskapsakademien för åtskilliga år sedan såg sig nödsakad, att, på grund af ofvan anförda omständigheter, söka anskaffa en ny fullt ändamålsenlig preparations- och macerationslokal, blef det snart klart att denna af sanitära och sociala skäl måste förläggas utom den egentliga stadens område, och att sålunda ingen af de lägenheter eller tomtplatser, öfver hvilka Akademien förfogade, kunde för ändamå-

let användas. På en förfrågan hos helsovårdsnämnden förklarade sig denna ej ens kunna tillstyrka, att nämnda lokal förlades till den af akademien disponerade egendomen Berggilund. En fullt lämplig plats utsågs slutligen på en landtudd, belägen vid den s. k. Lilla Värtan inom det område, som är upplåtet åt Landtbruksakademiens experimentalfält. I en skrifvelse af den 19 September 1879 förklarade Landtbruksakademiens förvaltningskomité sig för sin del medgifva platsens upplåtelse för ändamålet, och genom Riksmarskalksemetets resolution af den 14 Oktober samma år blef denna upplåtelse definitiv, och skulle ingen annan afgift för platsen erläggas än 25 kr. årligen, hvilken afgift lätteligen kunde utaf Riksmusei vertebratsafdelnings årsanslag bestridas.

Medan underhandlingarna om den ifrågavarande tomtplatsens upplåtande pågingo, uppgjordes af Kongl. Vetenskapsakademiens arkitekt ett förslag, bestående i ritning med beskrifning och kostnadsberäkning till den byggnad, som för preparations- och macerationsanstaltens behof skulle på densamma uppföras. Kostnaden för hela anläggningen, deri inbegripna hvarjehanda nödiga tillbehör, såsom vattenreservoir, ångpanna med ång- och värmerör, ångmaskin med transmissioner samt rör för vattenuppföring och vattenaflopp, äfvensom platsens planering jemte stängsel, väganläggning samt lastnings- och båtbyggas anbringande m. m. uppgick, enligt arkitektens beräkning, till en summa af 20,997 kronor. Förslaget blef i sin helhet af Kongl. Vetenskapsakademien godkänt, och i en underdånig skrifvelse af den 10 September 1879 anhöll akademien, med åberopande hufvudsakligen af här ofvan anförda skäl, det Kongl. Maj:t, med hänsyn till sakens trängande beskaffenhet och vigt för Riksmuseum, täcktes till nästinstundande riksdag aflåta nådig proposition »om ofvannämnda summans beviljande för det angifna ändamålet.» Förslaget blef väl sedermera remitteradt till Kongl. Öfverintendentsemetets utlåtande och blef äfven efter verkställd granskning af nämnda embete, såsom det af dess underdåniga memorial af den 4 November 1879 framgår, godkänt, men någon Kongl. proposition till Riksdagen blef i ärendet ej afgifven. Ej heller hafva de underdåniga skrivelser af den 15 September 1880, den 14 September 1881 och nu senast den 13 September 1882, i hvilka Kongl. Vetenskapsakademien förnyat sin ofvan angifna anhållan, kunnat till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Då emellertid det här ifrågavarande behofvet är så stort och af den art, som det anförda utvisar, och dess tillgodoseende ej utan skada för Riksmuseum längre kan undanskjutas, samt då ärendet är af vederbörande myndigheter fullkomligt utredt, vågar jag med åberopande jem-

väl af Kongl. Vetenskapsakademiens ofvan angifna underdåniga skrivelser i ämnet samt af den ritning och den kostnadsberäkning, hvilka äro bilagda akademiens skrifvelse af den 10 September 1879, för denna angelägenhet taga Riksdagens uppmärksamhet i anspråk, och får jag vördsamt föreslå,

det Riksdagen ville bevilja ett anslag af 20,997 kronor eller i rundt tal 21,000 kr. till uppförande och inredande för Riksmusei räkning af en särskild preparations- och macerationsbyggnad å den tomtplats vid Lilla Värtan, som blifvit af Riksmarskalksemetet för ändamålet upplåten.

Om remiss af denna min motion till Stats-Utskottet anhålles vördsamt.

Axel Key.
